

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

"והיה עקב תשמעון..." (ז, יב)

זקן אחד, חסך לבנו הצעיר סך גדול של אלף זהובים. מכיון שהילד היה עדיין רך בשנים, ביקש הזקן מסוחר אחד, שיהיה אפוטרופוס על בנו ועל ממונו.

גידל הסוחר את הילד בביתו, וכאשר הפך לבחור, מצא לו הסוחר עבודה בחנותו, שיהיה רושם את כל הסחורות הנכנסות והיוצאות, והיה משתכר מעבודה זו למחייתו.

לימים נודע לבחור, כי אצל הסוחר מופקדים אלף זהובים השייכים לו, על כן, פנה אל מיטיבו וביקש כי יתן לו את הכסף. לשם מה לי לעבוד אצלך? אמר הבחור - והרי אני יכול לחיות בכבוד רב מן הכסף אשר שייך לי?

אם ברצונך לקבל את הכסף - השיב הסוחר - אני מוכן ומזומן לתת לך, אולם, לו לעצתי תשמע, אין הדבר כדאי לך כלל וכלל,

כי אם תפסיק את עבודתך ותחיה מהכסף השמור לך, לא יעבור זמן רב והוא יכלה, ולא ישאר ברשותך מאומה; על כן, המושך בעבודתך, והתפרנס ממנה כאשר נהגת עד היום, והכסף יהיה שמור לך אצלי בבטחון.

כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא - אצל הקב"ה כביכול "מופקדת" זכות האבות הקדושים, אברהם, יצחק ויעקב, אולם אם יתן לנו הקב"ה את זכות האבות, הלא נאכל אותה "פרוטה אחר פרוטה" עד שתכלה לגמרי...

משום כך, אמר הפסוק: "והיה עקב תשמעון את

המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם" ובזכות זה יתן לכם הקב"ה את כל צרכיכם, ואילו זכות האבות "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" - היא שמורה לכם בשלימות!

(וקראת לשבת עונג)

"והיה עקב תשמעון" (ז, יב)

כאשר ה'צמח-צדק' מליובאוויטש היה ילד קטן, נהג סבו, האדמו"ר הזקן, לבחון אותו.

פעם אחת, כשבחן אותו על החומש שלמד, שאלו מה פירוש הפסוק שנאמר על אברהם אבינו - "עקב אשר שמע אברהם בקולי".

השיב הילד: "אברהם אבינו חש את הציווי של הקב"ה אפילו בעקב רגלו".

רבנו הזקן היה שבע רצון מאוד מתשובת הילד, ואמר: "זוהי הכוונה בפסוק 'והיה עקב תשמעון' - גם עקב הרגל צריך להרגיש את רצון ה', לרוץ בשמחה לקיים מצווה, ולהימנע מללכת לדבר שאינו על-פי רצון ה'".

"ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" (ז, יב)

לשם מה נוספה כאן המלה "לך"? וכי לא די היה שיכתב: "ושמר ה' אלקיך את הברית ואת החסד"?!?

יש לבאר, שהמלה "לך" באה ליישב את הקושיה שמעלות המלים "אשר נשבע לאבותיך", הלא השבועה שנשבע ה' לאבות, לא היתה כרוכה בתנאי כלשהו, ועל כן לכאורה יהיה

הקב"ה מחויב לקיימה בכל מקרה, ואם כן, מדוע התנה כאן ה' את קיום השבועה ב"עקב תשמעון את המשפטים... ושמרתם ועשיתם אותם"?

אלא, אמנם הקב"ה מחויב לקיים את השבועה ללא תנאי, גם במקרה שישראל לא ישמרו ויעשו את המשפטים, אולם הוא אינו מחויב לקיים את השבועה דווקא בדור מסוים, ויוכל לקיימה באיזה דור שירצה, ומכיון שכך, הרי ש"זכותו" של הקב"ה שלא לקיים את השבועה בדור שלא ישמור את מצוותיו, ולדחות את קיום השבועה לזמן בו יקיימו ישראל את התנאי.

לזאת הכוונה בתוספת המלה "לך", שכך ה' פנה לישראל ואמר: אם תשמעו בקולי ותקיימו את התנאי, אקים אני את השבועה "לך"-לך עצמך, לכם הנצבים פה היום, ואולם אם לא תקיימו את התנאי, אף על פי שבסופו של דבר אקיים את שבועתי לעם ישראל, לא יהיה זה "לך", לא לכם העומדים פה, כי אם לבני דור אחר.

(כלי יקר)

"ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" (ז, יב)

אדם אחד נכנס לחנות בגדים לקנות לעצמו חליפה.

"והסרת את לב האבן מִבְּשָׂרְכֶם וְנִתְתִּי לְכֶם לֵב בָּשָׂר" (יחזקאל לו, כו)

הָרַב גְּדַלְיָהוּ סָגַל שָׁאַל אֶת הָרִ"צ ר' אֶשֶׁר פְּרִינְד זצוק"ל בַּיָּצֵד מְגִיעִים לְדַרְגָּה שֶׁל "וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאֲבָן".

אָמַר לוֹ ר' אֶשֶׁר, אֲתָה לֹא צָרִיךְ לְהִסִּיר אֶת לֵב הָאֲבָן, אֲתָה צָרִיךְ לְחַיֹּת אֶתוֹ, וּלְהַכִּיר אֶפְסִיּוֹתָהּ, שְׂאֲתָה לֹא יָכוֹל לְהַחְזִיק מֵעַמְדָּה, אֵף רִגַע אֶחָד נֶגְדַּ הַיָּצֵר.

"צוּפָה רִשָּׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקֶשׁ לְהִמִּיתוֹ" (תהילים לו, לב)....

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

חשוב בעיניך בדיוק כמו הכבוד שאתה חולק לעצמך! ... כשם שבזה אין כל טעם, כך זה חסר טעם וריק מתוכן! (וקראת לשבת עונג)

"לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (ת, ג)

האדם אינו חי מהלחם עצמו, אלא על מוצא פי ה' - על הברכות שמברכים את ה' לפני האכילה ואחריה." (רבי מנחם-מענדל מרימנוב)

"לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי" (ט, ט)

הקשה ב"ישמח משה" (בראשית דף יח): איך שייך להתקיים משך ארבעים יום ללא אוכל ושתייה? הוא מצוין שחז"ל התקשו בכך וביארו (ב"מ פו:): "אמר רבי תנחום בר חנילאי: לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם". על כך תוהה ה"ישמח משה": טוב ויפה שלא ישנה אדם מן המנהג, אולם אין זה תירוץ מספק עבור השאלה כיצד שייך לחיות ללא אכילה ושתייה זמן רב כל כך?!...

ה"ישמח משה" מפנה לתירוץ של בעל ה"עיון יעקב": לאמיתו של דבר הייתה שאלת הגמרא הפוכה בתכלית. אם הצליח משה רבינו לשהות במרום ללא אכילה ושתייה משך ארבעים יום, אות הוא שגופו קדוש וטהור ומזוכך עד כדי שלעולם לא נצרך לאכילה ושתייה.

אם כן, יש להבין כעת: מדוע אכל משה בעת שהיה על פני האדמה... על כך משיבה הגמרא "לעולם אל ישנה אדם מן המנהג", וכיון שבעולם הזה נוהגים בני אנוש לאכול, נהג משה רבינו אף הוא כן...

(במחשבה תחילה)

"בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות

אבנים כראשונים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ" (י, א)

המוכר שהכיר את האיש היטב ידע כי אין הוא אדם ישר כל כך. הראה הסוחר לאיש חליפות יפות אבל הבליע ואמר: אני אתן לך סחורה יפה ואתה תתן לי את מחירה, כי אני זקוק למעות... בלי כל ספק אשלם לך - אמר הקונה - הסר דאגה מלבך! מדד הקונה חליפות שונות ובעל החנות עומד על ידו ובלבבו דאגה, על כן שב ואמר: החליפה הזו יפה מאוד קח אותה ושלם לי את מחירה. אל תדאג - אמר הקונה - אני אשלם לך, וכדי להסיר דאגה מלבך אני נשבע שאשלם לך! כאשר שמע המוכר כך דאג כפל כפליים, כי לו היה הקונה מבקש לשלם מיד, לא היה צריך להישבע שישלם... ואם נשבע על כך אות וסימן הוא כי אין בדעתו לשלם עכשיו מאומה אלא לקנות בהקפה, משום כך מיהר ונשבע שישלם...

כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא - כאשר הקדוש ברוך הוא נשבע לאבות הקדושים שיעשה חסד עם בניהם - ניתן להבין מכך שהחסד בוא יבוא לאחר זמן רב לדורות אחרונים, כי אם היה בא מיד, לשם מה יש צורך להישבע על כך?... (וקראת לשבת עונג)

"ולא תועבה אל ביתך" (ז, כו)

בגמרא מסכת סוטה (דף ד:): מובא, 'א"ר יוחנן

משום ר"ש בן יוחאי כל אדם שיש בו גסות הרוח - כאילו עובד עבודת כוכבים, כתיב הכא (משלי טז): "תועבת ה' כל גבה לב", וכתוב התם (דברים ז): "ולא תביא תועבה אל ביתך!"

מספרים כי כאשר הגיע הצדיק רבי שמעלקא אל העיר ניקלשבורג לכהן בקודש, הסתגר בחדר מיוחד והחל למלמל לעצמו: ברוך הבא גאון עוזנו! כבוד והדר לפאר הדור!

שמעו החסידים את דברי הרבי והתפלאו מאד. העוז ונגשו אל הקודש ושאלו: רבי! לשם מה היו התשבחות שחלק לעצמו?!... פשוט מאד - ענה רבי שמעלקא - הרי עוד מעט יערכו לי בני העיר קבלת פנים מפוארת, ומן הסתם, כדרכו של עולם, יחלקו לי כבוד ושבחים שאינם מגיעים לי, על כן אני ממנהר ומשנן לעצמי את מאמר חז"ל: "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" - הכבוד שחולקים לך אחרים יהיה

.....ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו (קדושין ל ע"ב)

רק כך תגיע לידי הפרת אלקות, מתוך כשלונותיה, מתוך זה שאתה מוכן ועומד לחטא את החטאים הכי גדולים, ובכל זאת אתה לא עושה זאת, תראה בזה את רחמי המרבים של הקב"ה.

זהו "מבשרי אפודה אלו-ה" (איוב יט, כו) מהגוף, מתאוותיו ושאיפותיו, אתה רואה את האלוקים הרועה אותך מעודך ושולח לך סבות גלויות ונסתרות לבל תחטאו.

(כ"ק האדמו"ר מספינקא שליט"א)

לעי"נ האשה החשובה

מרת **זרים יוכבד ב"ר צבי**
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

נוסע קודם לברר האם פלוני הוא תלמיד חכם אמיתי ("מי ייתן לי תלמיד חכם"), רק כאשר הוא מקבל לכך אישור הוא מתאנה לו ויורד לחייו"...

(במחשבה תחילה)

"ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה" (יא, ח)

יש אנשים שמתרשלים מלימוד התורה, באומרם שהתורה מתשת כוחו של אדם, ובפרט אם צריכים לעשות מצוות אחרות, הם חוששים שהתורה תתיש כוחם.

כך גם היו אנשים בבני ישראל שאמרו לפני שהלכו לכבוש את ארץ ישראל, שצריך לחדול מעסק התורה, משום שלמלחמת הארץ צריך חוזק, והתורה מתשת כוחו של אדם.

מפרש רבינו האור החיים הקדוש, שהפסוק שלפנינו, בא לשלול מטעות זו, וזה לשון קדשו: 'כל המצוה' ירצה אל עסק התורה, ויחד לה שמירה [תשמרון] ליתן לאו על ביטולה, וגמר אומר 'למען תחזקו', פירוש שאדרבה נותנת לו כח וגבורה להתחזק במלחמת ה'.

בפרשת בלק (במדבר כג, כא) כתב האוה"ח הק' לפרש את הפסוק 'ולא ראה עמל בישראל', וזלה"ק: נתכוון לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות, וכל עסקם בתורה, אינם מרגישים שיש להם עמל, אלא אדרבה כאדם המרויח, וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה.

"ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" (יא, יג)

לא נאמר כאן "בכל מאודכם", כפי שנאמר בפרשת שמע, שכן על 'ובכל מאודך' נדרש: "שיש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו", דבר משונה כזה, שהממון יהיה חביב על האדם יותר מחייו, זה ייתכן אצל יחיד בלבד, אבל לא אצל הרבים, שכן הרבים אינם חסרי דעה.

(כלי יקר)

"ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" (יא, יט)

התורה הטילה חובה על האבות ללמד את בניהם ולחנכם לתורה, לא רק 'בשבתך בביתך' אלא גם 'בלכתך בדרך' - לחנכם שגם 'בלכתך בדרך', כשתלך בדרך כל הארץ, גם אז יתנהגו בניך ברוח החינוך שחנכת אותם.

(חתם סופר)

"ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם

לעי"נ האשה החשובה מרת צפורה פיגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

רבינו האור החיים הקדוש מפרש מדוע לא נאמר למשה רבנו לעשות ארון עץ כדי להניח בו את הלוחות הראשונים, ורק בלוחות האחרונים נאמר לו ציווי זה?

ומי ישיב ואומר, לפי שבלוחות הראשונים שניתנו לפני חטא העגל - היה כח רוחני של קדושה שהעמיד אותם באויר, וכמו שנראה מלשון הכתוב למעלה 'ואתפוש בשני הלוחות' - שמתחילה משה רבנו לא היה צריך לתפוש את הלוחות בידיו, והלוחות העמידו את עצמם והיו גבוהים למעלה מידיו, וכיון שהם נשאו את עצמם לא היו צריכים להנתן בשום מקום, ורק לאחר שחטאו במעשה העגל הוסר מהלוחות כח קדושתם, והוצרך משה רבנו לתפושם, ומטעם זה רק בלוחות האחרונים נצטוו משה רבנו לעשות ארון עץ, להניחם בתוכו.

הסבר הדבר הוא: הלוחות הראשונים היו מעשה אלוקים, ועל כן הם לא תפשו מקום טבעי וגשמי, וכפי שנשמט האדם איננה תופסת מקום בגופו, ומטעם זה הלוחות העמידו את עצמם באויר, לפי שדבר רוחני איננו זקוק להיות מונח במקום מסוים, ולפיכך לא היה גם כל צורך להניחם בארון, שכן ארון מיועד רק לחפץ גשמי התופס מקום מוגבל.

"ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך" (י, יב)

אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר: "אין לו לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד" (שבת לא).

גם יראת שמים נערכת ונמדדת אם היא 'לבד', בלי פניות צדדיות.

(המגיד מדובנא)

"את השם אלוקיך תירא" (י, כ)

"את השם אלוקיך תירא - לרבות תלמידי חכמים" (פסחים כב:). בני עיר אחת הגיעו לפני ה"צמח צדק" מליובאוויטש, לשאול לדעתו לגבי רב פלוני שהיה מועמד לכהן פאר בקהילתם.

נענה להם ה"צמח צדק" שאותו רב הוא ירא שמים ותלמיד חכם מופלג, טוב יעשו אם ימהרו לקחתו ולעשותו עטרה לראשם. וכדבריו כן עשו.

ימים מועטים חלפו ולאוזני ה"צמח צדק" הגיעה שמועה שבני העיר ממררים את חיי הרב ומבזים את כבודו. שלח ה"צמח צדק" וקרא להם. בעומדם לפניו ציטט באוזניהם את דברי רבי עקיבא (פסחים מט:): "כשהייתי עם הארץ אמרתי מי ייתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור". "מעודי התקשיתי", גם להם הרבי, "מהו מי ייתן לי תלמיד חכם? הן יכול היה לעלות לבית המדרש וליטול חכמים כאוות נפשו".

לאחר הפוגה קלה המשיך ה"צמח צדק" בתוכחה גלויה: "עם הארץ לא די לו שהוא שונא תלמיד חכם, שכן בשנאת עמי ארצות לתלמידי חכמים יש להדר... לכן הוא

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

"בני, תורת אל תשכח ומצוותי ייצור לבך כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" (משלי ג, א-ב) - ניתן לזכות לאריכות ימים גם בהימנעות מוחלטת ממחלוקת.
(במחשבה תחילה)

"לאהבה את ה' אלוקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (יא, כב)

הוא רחום ואתה תהא רחום. הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים (רש"י).
בביתו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, נהגו להכין את העוף לשבת כבר ביום רביעי.
באותה תקופה לא נמכרו העופות ארוזים ומוכנים לאכילה. היה צורך להכין את העוף ולחלקו, וחלקי הפסולת הושלכו לאשפה. מספר תלמיד מקורב: הבחנתי להפתעתי כי במקרה לצד העוף המוכן לשבת, ישנה שקית עליה נכתב "אשפה", ביררתי מדוע האשפה מוכנסת למקרר ולא במקומה הראוי.
תשובתה של הרבנית הפתיעה אותי, וכך אמרה: מכיון שמיכלי האשפה מפונים ע"י העירייה רק ביום שישי, מדוע שהשכנים יסבלו יומיים מריחות בלתי נעימים, על כן אנו מאכסנים בנתיים את האשפה במקרר הביתי...
(איש לרעהו)

"לאהבה את ה' אלוקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (יא, כב)

הוא רחום ואתה תהא רחום. הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים (רש"י).
מעשה באברך ת"ח שהדפיס ספר בענין "גילוי משקין" (שהרי הגר"א והחזו"א הקפידו על גילוי משקין גם בזמננו שלא מצויים נחשים), הוא קיבל הסכמה מגדולי התורה ורצה לקבל הסכמה גם מהגרא"ל שטיינמן זצ"ל, אך הרב שטיינמן סירב לתת הסכמה לספר.
ניסה המחבר להסביר שאינו כותב בספר שחייבים להחמיר על משקה מגולה אלא רק להודיע שיש מקום לחומרה זו כמו חומרות אחרות וכו' כדי שיהיו מודעים לזה בעולם.
אולם אף שהרב שטיינמן עצמו נזהר בחומרה זו, לא רצה לכתוב הסכמה.
לאחר הפצרות רבות הסביר הרב שטיינמן את סיבת סירובו: "מה יקרה אם הבעל יחמיר בבית על גילוי. האשה תחמם חלב לתינוק ועומדת לשמור מגילוי ולפתע יוצאת לרגע, עכשיו צריכה לשפוך ולהביא חלב חדש ולהתחיל מהתחלה... לכן אם הבעל רוצה להחמיר, שיחמיר על עצמו ולא על חשבון האשה... בשום אופן לא אכתוב הסכמה על כזה דבר!"
(מתוך מאמר)

א לו שבת

בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכרך ובקומך" (יא, יט)

מעשה היה בחכם אחד שהיה מהלך בהרי המדבר ושמע קול אומר אוי, והלך למקום שמשם הגיע הקול וראה אדם אחד מצעק.
שאל אותו מי אתה, אמר לו, יהודי מת אני שזה כמה שנים אני נידון על עבירות גדולות שעשיתי בחיי.
שאל אותי מה שמו, אמר ששמו נשכח, כיוון שהרשעים שוכחים שמו.
שאל אותו לשם עירו ואמר שהוא מצפת.
שאל אותו לשם אשתו, ואמר לו.
הלך החכם לצפת ושאל עליו, ואמרו לו שהיה רשע גדול, שלא הניח עבירה שלא עבר, ויש לו בן קטן שהוא גרוע ממנו.
לקח החכם את הילד לביתו ולימד אותו את אותיות הא"ב, ולא נכנסו ללבו כלל.
ישב החכם בתענית ג' פעמים מ' יום עד שהתחיל הבן להבין, ונעשה אדם גדול בתורה.
הופיע הנפטר ההוא בחלומו ופניו מאירים כשמש בצהרים בתקופת תמוז, מזיו השכינה שהיתה שרויה על ראשו.
חרד החכם חרדה גדולה, ושאל אותו מי הוא, ואמר לו: אשרי חלקך שעשית טובה גדולה עמי שהבאת לי כל הכבוד הזה שלמדת תורה עם בני, שיודע אני שהתענית ק"כ תעניות כדי שיכנסו הדברים ללבו, כי עוונותי היו חמורים כל כך שבאו כל השדים ומלאכי החבלה וסתמו מוחו שלא יבין, שפעמים העוונות גורמים לו לאדם שבניו לא יוכלו ללמוד תורה, ועכשיו כל דבר חדש שלומד בני מקילים מעלי עונש הגיהנם, ובכל פעם שמתכנס מנין ואומר קדיש וברכו בקהל מוציאים אותי יותר לפנים, ועכשיו אני עם הכיתה השלישית שיש בגן עדן, ושם החכם הזה היה רבי שמעון הפקולי.

"למען ירבו ימיכם" (יא, כא)

שתי סגולות מצינו בחז"ל לאריכות ימים: א. לימוד תורה, שנאמר (משלי ט, יא) "כי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים". ב. אדם שעובד על מידותיו [כמו שסיפרו חז"ל במסכת חגיגה (ד): שרב ביבי בר אבבי ראה ששלוחו של מלאך המוות הביא בטעות נשמה אחרת מזו שנצטווה, בגלל שהכניסה עצמה למקום סכנה. שאל אותו רב ביבי בר אבבי מה עושים עם השנים של אלו שנפטרו לפני זמנם בגלל שהכניסו עצמם לסכנה, וענה לו מלאך המוות ששנים אלו ניתנות לתלמיד חכם שמעביר על מידותיו].
אמר הגה"ק רבי צבי הירש אשכנזי, 'החכם צבי': ההבדל בין שתי הסגולות הוא, שכדי לזכות לאריכות ימים באמצעות תיקון המידות, יש צורך להיקלע קודם כל לידי מחלוקת כלשהי (שמישהו יעליב את האדם, יבזה אותו, יחלוק עליו או ינסה לריב איתו, ועל ידי שישתוק האדם - יזכה לעבודת המידות) ואם יעמוד בניסיון יוכל להגיע לאריכות ימים.

מה שאין כן באמצעות לימוד התורה אמר הכתוב